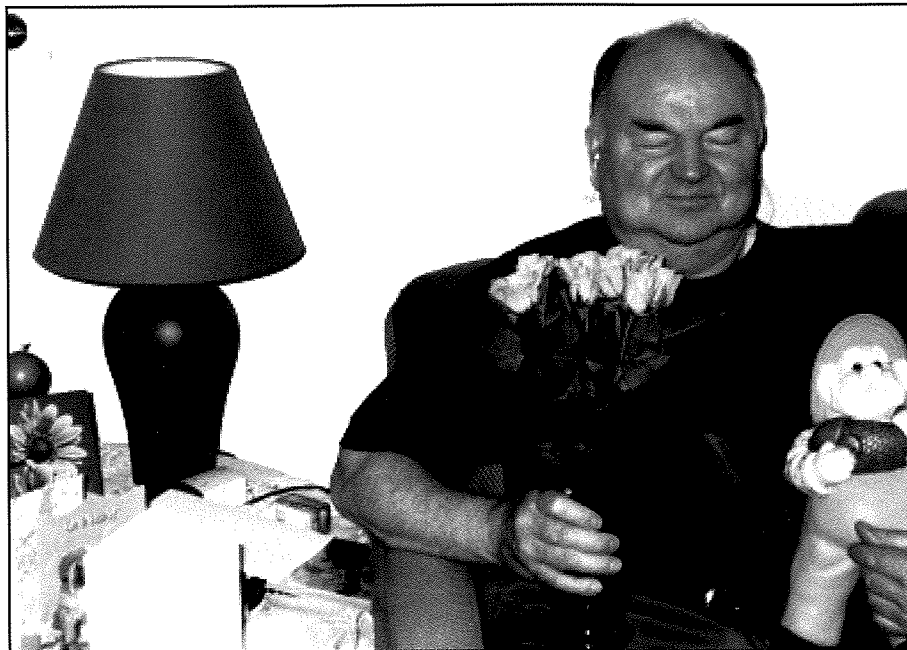

Puuttuva Tuntosarvi löytyi!

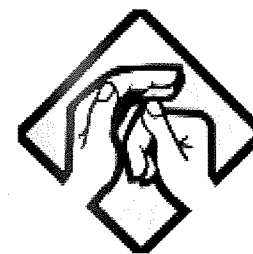

Ossi Rajala viime kesänä 70-vuotisjuhlissaan.

Tuntosarven puuttuva arkistokappale, tammikuun nro 1 vuodelta 1988 löytyi **Ossi Rajalan** kotoa. Ossilla oli tallessa iso nippu muitakin vanhoja lehtiä, jotka ovat kulkeneet Ossin matkassa jo kolme muuttoa. Ensin rivitalokodista omakotitaloon ja sitten vielä kerrostalokotiin. Joka muuton yhteydessä hän on miettinyt niiden pois heittämistä, muttei ole kuitenkaan raaskinut luopua lehdistä, koska niihin liittyy monia muistoja. Ossi Rajala oli aikoinaan itsekkin ahkera kirjoittaja. Näön kadottua vuosikymmen siten uusia lehtiä ei enää ole tullut säästettyä. Nyt kun suunnitelmissa on muutto palvelutaloon, Ossi halusi lahjoittaa lehdet parempaan säilöön. Tuntosarvi lehden toimitukselta lämmin kiitos Ossille!

TUNTOSARVI 31.vuosikerta, ISSN 0358-2280, **Julkaisija:** Suomen Kuurosokeat ry
Toimitus: Päätoimittaja, tiedottaja Tuija Wetterstrand, puh. (09) 54953521, matkap. 040 7532026, tekstip. (09) 54953526, faksi (09) 54953517, s-posti: tiedotus@kuurosokeat.fi
Toimitusneuvosto: Riitta Ruissalo (pj), Tuula Hartikainen, Unto Honkanen, Eija Metsämäki, Anu Mikkola, Raili Karisaari (siht), Tuija Wetterstrand (päätoimittaja).
Hinta: Vuosikerta 25 euroa. Suomen Kuurosokeat ry:n jäsenille ja asiakkaille ilmainen. 12 numeroa vuodessa isokirjoituksella, pisteillä, äänitteinä, videona, ja/tai sähköisenä versiona. Ruotsinkielinen Känselfrödet ilmestyy 6 kertaa vuodessa isokirjoituksella.
Tilaukset ja osoitteenmuutokset: Suomen Kuurosokeat ry, PL 40, 00030 IIRIS, puh. (09) 5495 350, tekstip. (09) 5495 3526, faksi (09) 5495 3517, s-posti: kuurosokeat@kuurosokeat.fi, <http://www.kuurosokeat.fi>. Toimiston aukioloaika: ma-pe klo 8.00-15.45.
Painopaikka: Cityoffset, Tampere

11 • 2005

TUNTOSARVI

Suomen Kuurosokeat ry

Marraskuu

Apuvälinemessut Tampereella

Syyskokous Varkaudessa

Pistekirjoituskurssilla Arlainstituutissa

Sisältö:

Tiedotusasioita.....	2
Pääkirjoitus: Syyskokous Varkau- dessa: U. Kungas.....	3
Tervetuloa Varkauteen!: Kaupungin- johtaja M. Reijonen.....	5
Apuvälinemessut Tampereella: T. Wetterstrand.....	5
Pistekirjoituskurssilla Arlainstituutis- sa: J. Valonen.....	6
Äänikirja 50 vuotta: T. Wetterstrand..	8
Musiikin ja rytmin mahtava elämys: Nimim. Ojoisten torppari.....	9
Tietoa opiskelusta viittomakielellä: T. Wetterstrand.....	10
Palvelukseen halutaan koira: T. Wetterstrand.....	11
Kun kivut hävisivät: H. Kasurinen....	14
Lintusten riemua: H. Kasurinen....	15
Eläkkeensaajan korotettu hoitotuki: R. Paasikoski.....	16
Toimintakeskus kiinnosti eri maiden kuurosokeita: T. Wetterstrand.....	17
YK ja vammaisten ihmisoikeussopi- mus: T. Wetterstrand.....	18
Neljä vuotta Kapkaupunkiin: T. Wet- terstrand.....	19
Puuttuva Tuntosarvi löytyi.....	20

Kannen kuvassa yhdistyksen osas-
to Apuvälinemessuilla. Etualalla
Jaana Marttila kertoo yhdistyksen
toiminnasta messuvieraalle, takana
istumassa **Hilkka Hyötylä** ja tulkki.

Tiedotusasioita

Yhdistyksen www-sivut uudistuvat

Yhdistyksen www-sivuista on tullut
palautetta, että niiden ulkoasu on
vanhentunut, tietojen löytäminen
sieltä vaikeaa ja päivitys ei toimi.
Ensi vuoden aikana onkin tarkoitus
uudistaa koko sivuston rakenne ja
tarkistaa siellä olevat tekstit. Nyt
odotamme kaikilta toiveita ja ehdo-
tuksia www-sivujen parantamiseksi.
Voit miettiä, mihin tarkoitukseen itse
käytät yhdistyksen www-sivuja ja
miten käytettävyyttä voisi mielestä-
si parantaa? Mitä tietoa toivoisit, että
siellä olisi ja miten tieto olisi helpoin
löytää? Onko mielessäsi esimerkke-
jä hyvästä sivustosta? Lähetä kehiti-
tämisiä ja toiveita www-sivujen ra-
kenteesta ja toiminnallisuudesta
marraskuun loppuun mennessä tie-
dotukseen: tiedotus@kuurosokeat.fi

Tiedottajan sukunimi vaihtui

Tässä Tuntosarvessa ei enää ole
Tuija Lehtosen kirjoittamia juttuja.
Sen sijaan sivuilla vilahtelee nimi
Tuija Wetterstrand. Kyseessä on
sama henkilö! En ole mennyt nai-
misiin enkä eronnut, joten onnittelut
tai valittelut eivät ole ajankohtaisia.
Kyseessä on vuosien jakkailun tulos, ja
päädyin suvussani olleeseen nimeen
joka on äitini tyttönimi ja nykyinen suku-
nimi. S-postini on siis nykyisin muotoa:
tuija.wetterstrand@kuurosokeat.fi

Syyskokous Varkaudessa

Varkauden
vaakuna

Syyskokous järjestetään Varkau-
dessa 26.-27.11. Varkaus on vanha
teollisuuskaupunki. Kaupungilla on
mielenkiintoinen vaakuna - käsi,
joka puristaa ankkuria. Viittomakie-
lessä Varkaus viitotaan käsi nyrkis-
sä. Olisi mielenkiintoista tutustua
Varkauteen lähemmin. Toivottavas-
ti syyskokouksessa saamme tietää
enemmän tästä kaupungista.

Varkauteen on tulossa noin 80 yh-
distyksemme jäsentä. Syyskokous-
ta edeltävänä päivänä on yhteinen
odotettu virkistyspäivä. Virkistyspäi-
vä toteutetaan jäsenten toivomuk-
sesta ensimmäistä kertaa. Virkistys-
päivänä on tarjolla monenlaista viri-
kettä, joista on varaa valita mihin
haluaa osallistua. Tarkoitus on tava-
ta toisia kuurosokeita ja viettää yh-
dessä huoletonta päivää kylpylän
tiloissa tai ulkona.

Lauantai-iltana on perinteinen pik-
kujoulu. Pikkujouluun yhteydessä
huomioidaan yhdistystoiminnassa
ansioituneet jäsenet ja työntekijät
ansiomerkillä ja kunniakirjalla. Nau-
timme kaikki yhdessä hyvästä jou-
luruuasta sekä kuurosokeiden alue-
kerhon järjestämästä iltaohjelmasta.

Syyskokous on kaksipäiväinen - lau-
antai ja sunnuntai. Kokouksessa
keskitytään ensi vuoden 2006 toi-
mintasuunnitelmaan ja julkilausu-
maan. Syyskokoukselle esitetään
julkilausuman 2006-2007 teemaksi
"Tiedottaminen ja tiedonsaanti". Tie-
toa on kaikkien saatava omalla kie-
lellä ja siinä muodossa, jonka kuu-
rosokea henkilö pystyy omaksu-
maan. Tosi asia on, että me haluam-
me elää täysipainoista elämää tur-
vallisessa asuinympäristössä ja
saada mahdollisuuden osallistua it-
senäisesti yhteiskunnan tarjoamiin
toimintoihin. Meillä on aluesihteerei-
tä ja kerhoja sekä yhdistys ja toisem-
me. Voimme yhdessä vaikuttaa ja
vaatia parempaa tiedonsaantia.

Vuosi 2005 tekee loppuaan. Halu-
an jo nyt kiittää teitä kaikkia ja erityi-
sesti hallitusta monipuolisesta yh-
teistyöstä kuluvana vuonna. Samal-
la toivotan uudelle hallitukselle me-
nestystä vuodelle 2006.

Ulla Kungas
Puheenjohtaja ■

Tervetuloa Varkauteen!

Varkauden kaupungin ja omasta puolestani minulla on ilo ja kunnia toivottaa kaikki tämän lehden lukijat lämpimästi tervetulleiksi Varkauteen osallistumaan Kylpylähotelli Kuntorannassa 26.-27.11.2005 pidettävään Suomen Kuurosokeat ry:n syyskokoukseen ja sitä edeltävään virkistyspäivään.

Syyskokouksessanne on esillä teema "Tiedottaminen ja tiedonsaanti". Teema on erinomaisen tärkeä ja korostaa oikealla tavalla myös tasa-arvoisuutta tiedottamisessa ja tiedonvälityksessä. Parasta tiedottamista on jakaa oikeaa tietoa oikeaan aikaan ja oikealle kohderyhmälle. Valitsemanne teema on tärkeä myös kaikille maamme kunnille ja kaupungeille, sillä me palvelemme asukkaitamme usein nimenomaan tietoa jakaen.

Parhaillaan on menossa eräs suurimmista Suomen kuntakenttään kohdistuvista uudistuksista, nimittäin kunta- ja palvelurakenneuudistus. Sen kulmakivenä on oikean tiedon välittäminen maamme kuntiin uudistuksen perimmäisistä tavoitteista ja

käytännön toteuttamisen keinoista. Me täällä Varkaudessa toivomme, että kunta- ja palvelurakenneuudistuksen myötä palvelujemme toteuttamisedellytykset paranevat. Kuntaliitokset lisääntyvät tulevaisuudessa; meillä Varkaudessa tämä kehitys alkoi vuoden 2005 alussa, kun Kangaslammin kunta liittyi Varkauteen.

Olisi toivottavaa, että kansalaisjärjestöt laajemmaltikin esimerkkine innoittamina pohtisivat tiedottamisen ja tiedonkulun pulmakoh tia ja etsisivät yhteistyössä tiedottamisen ammattilaisten kanssa ratkaisuja yhä paremman, oikea-aikaisemman ja tasa-arvoisemman tiedonkulun kehittämiseksi.

Toivotan Teille onnistunutta kokousta. Viihtykää vieraanamme!

Matti Reijonen
Kaupunginjohtaja

Apuvälinemessut Tampereella

Tuija Wetterstrand

Tampereen Pirkkahallissa pidettiin Apuvälinemessut 20.-22.10.2005. Suomen Kuurosokeat ry osallistui messuille omalla osastollaan. Osaston teemana oli kommunikaatio. Materiaalia oli esillä sekä Kommunikaatio- että Tulkinkäyttö tutuksi projektilta. Lisäksi jaossa oli yhdistyksen lehtiä ja yleisesitteitä.

Kolmen päivän aikana messuilla kävi yhteensä vajaa 10 000 vierasta. Heistä noin 1000 pysähtyi Suomen Kuurosokeat ry:n osastolla. Eli kiinnostuneita oli paljon! Messut avasi torstaina 20.10. Eduskunnan puhemies **Paavo Lipponen**. Torstai-päivä oli tarkoitettu vain alan ammattilaisille. Perjantaina oli liikkeellä paljon väkeä. Etenkin sosiaali- ja terveysalan oppilaitoksista oli liikkeellä runsaasti niin oppilaita kuin opettajia.

Ihmiset olivat erittäin kiinnostuneita sormiaakkosista sekä viittomakielestä yleensäkin. Sormiaakkoskortit ja taktiilit sormiaakkoset tekivät kauppaansa. **Hilkka Hyötylän** päi-

Hilkka Hyötylän omakohtaiset kokemukset kuurosokean kommunikaatiosta kiinnostivat messuyleisöä. Kuva R.K.

vystäessä yhdistyksen osastolla hän sai vastata useisiin kysymyksiin. Ihmisiä kiinnosti ennen kaikkea se, onko vaikea ottaa vastaan tietoa taktiilisti, etenkin yhdellä kädellä. Monet pysähtyivät juttelemaan Hilkan kanssa pidemmäksikin aikaa. Myös erilaisista kuulon ja näön apuvälineistä kyseltiin. Lisätietoa kaivattiin myös kehomerkeistä ja tukiviittomista.

Yhdistyksen osastolla päivystivät Hilkan lisäksi eri aikoina **Inga Lassefolk-Herler**, **Raili Karisaari**, **Riitta Lahtinen**, **Tuija Wetterstrand** (ent. Lehtonen), **Jaana Marttila**, **Marjatta Puromäki** ja **Riina Paasikoski**.

Pistekirjoituskurssilla Arlainstituutissa

Kurssilaiset ja opettajat ryhmäkuvassa. Ylhäältä vasemmalta: Martti Avila Helsingistä, opettaja Jaana Aalto Arlainstituutista, Jouni Valonen Lahdesta, Oiva Hellman Kuusankoskelta ja opettaja Maria Rutenberg Arlaistituutista. Alh. vas: Anna-Liisa Lehtomäki Oulusta, Carita Halme Kauniaisista ja Virve Salmela Oulusta.

Jouni Valonen

Syyskuun kolmannella viikolla Arlainstituutissa pidettiin pistekirjoituskurssi, jonka järjesti Suomen Kuurosokeat ry. Kurssin käytännön järjestelyistä vastasivat aluesihteerit **Kirsti Koponen** Kouvolasta ja **Heli Sundelin** Helsingistä. Kurssille osallistui kuusi yhdistyksemme jäsentä. Jokaiselle suunniteltiin oma yksilöllinen opetusohjelma osaamisen ja tavoitteiden mukaisesti. Kurssilla oli mukana myös tulkkeja sekä tulkkiopiskelijoita Helsin-

gin Humakin koulutusyksiköstä, jotka omalta osaltaan huolehtivat kurssin hyvästä sujumisesta.

Kurssin varsinaisesta opetuksesta vastasivat Arlainstituutin pistekirjoitusopettajat **Maria Rutenberg** ja **Jaana Aalto**. He olivat suunnitelleet opetusympäristön ja opetuksen sisällön ottamalla huomioon kuulonäkövammaisen opiskelijan tarpeet itse opetustilanteessa. Kurssitila oli

kahdessa vierekkäisessä huoneessa. Toinen huoneista toimi lukupajana, jossa myös muut keskustelut ja esitelmät pidettiin. Toinen huoneista oli kirjoituspajana.

Kurssilaiset saivat valita omaan näkötilanteeseensa sopivimmat piste-aakkoset. Kurssin päätteeksi jokainen sai pisteiden lukemista varten oman Aapisen sekä opettajien tekemän kurssidiplomin, joka piti sisälleen kurssilaisen nimen lisäksi sydämiä ja tuntosarviaiheisen runon. Diplomi oli kurssin teemaan liittyen tehty tietenkin pisteillä.

Kurssilla vieraillut **Marjo Pylväinen** kertoi pistekirjoituksen oppimiseen liittyvistä asioista. Hän painotti, että pisteiden lukeminen vaatii pitkäjänteisyyttä, ja että voi viedä kauan aikaa, ennen kuin opiskelija tuntee pisteet sormenpäissään. Hän on ollut mukana myös suunnittelemassa pistekirjoituksen opiskeluun liittyviä materiaaleja.

NKL:stä vieraili koulutussuunnittelija **Johanna Mäki**. Hän kertoi pistekirjoituksen jatko-opiskelumahdollisuuksista.

Lisäksi kurssilla esiteltiin pistekirjoitukseen liittyviä erilaisia apuvälineitä ja materiaaleja, joita on mahdollisuus ostaa apuvälinemyymälästä. Monet apuvälineet kiersivät kurssi-

laisten käsissä ja jotkut niistä herättivät mielenkiintoisia kommentteja ja lisäkysymyksiä. Itseäni hämmästytti se, kuinka monissa erilaisissa tilanteissa pisteistä on hyötyä, jos näkötilanne ei aina riitä.

Varsinaisen pistekirjoitusopiskelun lisäksi kurssilaisille järjestettiin rentouttavaa oheisohjelmaa kurssituntien lomassa, sekä illalla Mäntylässä, jossa pääkaupunkiseudun ulkopuolelta tulleet majoittuivat. Mäntylä on yksi Arlainstituutin asuntolarakennuksista. Kirsti ja Heli pelasivat kurssilaisten kanssa pistebingoa television katselun yhteydessä.

Yhtenä iltana vierailimme läheisessä Sello-kauppakeskuksessa Espoon Leppävaarassa. Sellon uusi laajennusosa oli avattu yleisölle juuri edellisellä viikolla. Sello on Itäkeskuksen jälkeen Suomen toiseksi suurin kauppakeskus, joten nähtävää löytyi kaikille kurssilaisille. Kävelylenkit ja omavalintaiset ohjelmat pitivät kurssilaisten vireystason korkealla. Viimeisenä iltana grillattiin makaroita, joita syötiin sinapin ja sämpylöiden kanssa.

Kurssi sai pääosin vain positiivista palautetta. Vastaavanlaisia kursseja toivottiin jatkossakin. Osa piti kurssia liian lyhyenä, sillä ensimmäinen päivä meni uusiin asioihin ja ihmisiin tutustua ja viimeinen kurssi-

päivä loppui pian puolenpäivän jälkeen. Vaikka NKL järjestää useita pistekirjoituskursseja vuosittain, niin oman yhdistyksen järjestämiä kursseja pidettiin välttämättöminä, sillä NKL:n kursseilla ei aina riittävästi huomioida huonon kuulon aiheuttamia puutteita. On helpompi omaksumaa uusia asioita, kun oman yhdistyksen työntekijät tuntevat kuulonäkövammasta aiheutuvat puutteet. Varsinkin ryhmäkeskusteluissa tämä asia korostuu entisestään.

Myös projektipäällikkö **Riitta Lahti-nen** oli mukana kurssilla. Hän tekee jatkuvasti arvokasta työtä kommunikaatioasioissa, jotta me jäsenet saisimme mahdollisimman paljon tietoa ympäristöstämme. Itse koen, että Riitan työ on erittäin tärkeää, sillä olen usein joutunut elämässäni täysin ulkopuoliseksi juuri sen vuoksi, että osa asioista jää kuulematta. Tiedän, että monet ajattelevat kanssani samalla tavalla. Riitta kehitti kurssilla myös viittomia pistekirjoitustermeille.

Lopuksi haluan kiittää omasta ja muiden kurssilaisten puolesta kaikkia niitä, jotka olivat suunnittelemassa ja toteuttamassa onnistunutta pistekirjoituskurssia. ■

Äänikirja 50 vuotta

Tuija Wetterstrand

Äänikirjojen valmistus aloitettiin Suomessa vuonna 1955. Äänikirjat syntyivät alkujaan aikuisena näkövammautuneiden, erityisesti sotaseurojen tarpeisiin.

Merkittävin äänikirjojen tuottaja on valtion omistama Celia – Näkövammaisten kirjasto. Kirjasto tuottaa vuosittain noin 20 % julkaistusta materiaalista äänikirjoiksi. Celian tuottamia äänikirjoja voivat tekijänoikeus-syistä kuunnella vain ne suomalaiset, jotka eivät vamman tai sairauden vuoksi voi lukea painettua tekstiä. Näkövammaisille tarkoitettu äänikirjatuotanto siirtyy parhaillaan Daisy-tekniikkaan. Yhdelle Daisy levyille voidaan pakata noin 30 tuntia ääntä laadun siitä kärsimättä. Erityisesti huonokuuloisille äänen laadulla on suuri merkitys.

Näkövammaisille tarkoitetun äänikirjatuotannon rinnalla on 1960-luvulta lähtien ollut kaupallista äänikirjatuotantoa. Vanhimmat olivat LP-levyille äänitettynä, lähinnä runoja ja satuja. Nykyään kaupalliset äänikirjat ovat CD-levyillä. Niiden kysyntä on jatkuvasti kasvanut. ■

Musiikin ja rytmin mahtava elämys

Nimimerkki Ojoisten torppari

Lähellä Hämeen linnaa sijaitsee Sampolan uusi ja komea palvelukeskus, jonne kokoontui eräänä syksyisenä päivänä Hämeenlinnan kuurosokeita nauttimaan musiikin tuomista elämyksistä **Riitta Lahtisen** ja **Russ Palmerin** johdolla.

Riitta ja miehensä Russ toivottivat meidät ystävällisesti tervetulleeksi tuntemaan musiikin ja rytmin. Riitta on eloisa ja aktiivinen, Russ vahva ja positiivinen. He ovat harvinainen pari, joka osoittaa vahvasti keskinäistä rakkauttaan.

Vaikka en kuule, sain kokea miltä musiikki tuntuu. Aluksi puhalsimme jokainen ilmapallon täyteen ilmaa. Musiikin rytmi tuntui värinänä pallon pinnalla. Tunnustelin ilmapalloa kädelläni ja musiikin rytmi siirtyi ruumiiseeni. Upeata!!!

Tauon jälkeen koimme musiikin rytmin uudella tavalla. Löimme rumppua, tamburiinia ja muita kovaäänisiä instrumentteja. Voi tulkiparat, joiden herkätkorvat joutuivat kestämään meidän kovaäänistä lyömistä ja taputusta. Tunsin omassa ruu-

miissani sotilasmarssin ja paraatin tahdit, joita rummutin kovasti.

Sitten Russ pani musiikin soimaan ja istuimme hiljaa paikallamme. Musiikki vei minut haavemaailmaan saarelle, missä puro kulkee poristen pitkin vuoren rinnettä alas mereen. Meren aallot puskevat voimakkaasti vasten saaren reunaa, katson rannalla luonnon kauneutta. Istun kuin oopperassa musiikin voimakkaiden rytmien väristessä kehollani.

Kun tulin takaisin haavemaailmasta Riitta kysyi, että miltä tuntuu? Ihmettelin, kun pystyin tuntemaan musiikin rytmin ja äänten värinän. Siitä tuli minulle niin hyvä olo, että kaikki huolet ja murheet katosivat mielestäni. Mahtava elämys!

Koimme kaikki musiikin rentouttavan voiman ja ihmeellisen tunteen, kun ääni tuntui värinänä kädellä ja keholla. Hämeenlinnan kuurosokeiden kerhon puolesta lämmin kiitos Riitalle ja Russille, jotka opastivat meitä musiikin salaisuuksiin. ■

Tietoa opiskelusta viittomakielellä

Tuija Wetterstrand

Virtuopo, viittomakielinen opinto- ja uraohjauskeskus avattiin internetissä vuonna 2001. Viittomakieliset saivat sieltä opintoihin ja uravalintaan liittyvää tietoa viittomakielellä ja suomen kielellä. Kohta muutkin erityisryhmät löysivät palvelun ja sivuston kävijämäärä kasvoi huomasti. Opetushallituksen kaksivuotisella ESR-rahoituksella Virtuopoa kehitettiin palvelemaan kaikkia erityisryhmiä.

Virtuopo -palvelussa on kolme eri osiota: viittomakielinen, suomenkielinen ja selkokielinen. Rinnakkaiset sivustot palvelevat jokainen omaa kohderyhmäänsä, joten ne ovat sisälöltään hieman erilaisia.

10 tuntia viittomakielistä materiaalia

Virtuoposta löytyy yhteensä noin 10 tuntia viittomakielistä materiaalia lyhyinä videoleikkeinä. Sivut sisältävät kattavasti tietoa liittyen koulutukseen ja uravalintaan. Viittomakielinen sivusto soveltuu myös kuurojen nuorten vanhemmille. Jokaisen viittotun videoleikkeen alapuolelta löytyy tarvittaessa suomenkielinen tekstitys.

Virtuopo projektina päättyi syyskuun lopussa. Lokakuussa sivuille vielä lisättiin viisi uutta ammattialan kuvausta viittomakielisille. Ammattialat ovat: sosiaali- ja terveysala, metsäala, uusmedia, ICT ja audiovisuaalinen ala. "Olemme pyrkineet kääntämään viittomakielelle niitä aloja, joista kuurot ja viittomakieliset nuoret ovat itse kiinnostuneita", koulutusyksikönpäällikkö **Pirkko Rytkönen** Kuurojen Liitosta kertoo.

Virtuopo on siis osoittautunut tarpeelliseksi, mutta sen jatko on vielä hieman avoinna. Opetushallituksen kanssa käydään parhaillaan neuvotteluja jatkorahoituksesta.

Myös muille kuin viittomakielisille

Suomenkielinen Virtuopo palvelee kaikkia "erilaisia oppijoita". Virtuopossa on paljon linkkejä muille opiskeluun tai työelämään liittyville sivustoille, joten sieltä on hyvä alkaa minä tahansa koulutukseen liittyvän tiedon etsiminen. Virtuopoon voi tutustua osoitteessa: www.virtuopo.net. ■

Palvelukseen halutaan koira

Tuija Wetterstrand

Koirilla on sosiaalinen ja oppivainen luonne, siksi niitä voidaan kouluttaa myös eri tavalla vammaisten ihmisten avuksi. Vakiintunut asema on opaskoirilla ja avustajakoirilla, jotka lain mukaan saavat kulkea käyttäjänsä mukana kaikissa julkisissa tiloissa, eikä niistä peritä liikennevälineissä erillistä maksua. Satunnaisen ohikulkijan täytyisi ehdottomasti muistaa, että koirat ovat työssä ja niitä ei saa häiritä millään tavoin.

Sekä opas- että avustajakoirissa suosituin rotu on labradorinnoutaja, opaskoirissa on paljon myös saksanpaimenkoiria. Vammaisten tarve saada koiria avukseen on paljon suurempi kuin tarjonta, sillä koulutettu koira on kallis.

Opaskoira

Vanhin vammaisen ihmisen avuksi koulutettu koiratyyppejä on näkövammaisen opaskoira. Nykyaikainen opaskoirakoulutus alkoi 90 vuotta sitten Saksassa, kun ensimmäisessä maailmansodassa sokeutuneille sotilaille alettiin kouluttaa oppaita. Suomessa ensimmäisten opaskoi-

rien koulutus alkoi Talvisodan jälkeen vuonna 1940. Suomen Punaisen ristin ja Sotainvalidien veljesliiton yhteistyönä perustettiin ensimmäinen opaskoirakoulu vuonna 1947. Nykyään opaskoirakoulu on NKL:n hallinnassa.

Opaskoira luovutetaan käyttäjälle noin kaksivuotiaana. Sitä ennen opaskoira on käynyt läpi pitkän ja perusteellisen koulutuksen. Opaskoirakoulutukseen tulevat pennut testataan kuusiviikkoina. Sen jälkeen ne luovutetaan hoitokotiin, missä ne leimaantuvat ihmiseen. Puolentoista vuoden ikäisinä koirat palaavat opaskoirakouluun, missä ne käyvät läpi tarkat soveltuvuustestit. Varsinainen koulutus kestää vajaa puoli vuotta.

Koiran tuleva käyttäjä käy opaskoirakoulun kanssa yhteistyökoulutuksen, joka käsittää esikurssit, yhteistyökurssit, koirankäyttäjien kotoa käsin suoritettavan koulutuksen ja opaskoirien täydennyskoulutuksen. Opaskoiran tehtävä on helpottaa näkövammaisen liikkumista paikasta toiseen, mutta opastettavan on

Opaskoira Hemu esiintyi apuväline-messuilla Tampereella isäntänsä Veikon kanssa. Markku Möttönen NKL:stä haastattelee. Kuva: T.L.

itse myös osattava antaa koiralle ohjeita. Koiran ohjaamisessa esim. liikennevaloissa tarvitaan kuuloaistia, joten vaikeasti kuulovammaisille opaskoiraa ei luovuteta.

Tällä hetkellä opaskoiria on töissä noin 250. Vuosittain niitä luovutetaan käyttöön noin 30. Opaskoiran ylläpito on käyttäjälle maksutonta. Opaskoiran tunnistaa valjaista ja opaskoiramerkistä.

Avustajakoira

Avustajakoira on liikuntavammaisen henkilön avustamiseen koulutettu

koira. Jokainen koira koulutetaan juuri kyseisen käyttäjän tarpeita vastaavaksi. Kaikki avustajakoiran käyttäjät eivät istu pyörätuolissa, vaan toiset myös kävelevät. Tällöin apua tarvitaan usein tasapainon ylläpitämisessä ja tavaroiden nostamisessa ja kantamisessa.

Avustajakoira haetaan Invalidiliitolta, joka omistaa koirat. Koira luovutetaan käyttäjälleen parivuotiaana. Invalidiliitto omistaa avustajakoirat ja valitsee niille käyttäjät. Käyttäjä itse maksaa koirien ylläpidon.

Varsinais-Suomen maaseutuoppilaitoksen Paimion toimipiste huolehtii koirien koulutuksesta ja hyvinvoinnista luovutukseen saakka. Avustajakoirayhdistys jakaa tietoa, kerää varoja ja toimii linkkinä käyttäjien välissä.

Koirat tulevat Paimioon kahdeksanviikkoisina. Vuoden ikäisinä niille tehdään luonne- ja soveltuvuustesti, jonka jälkeen alkaa varsinainen koulutus. Jos koira läpäisee avustajakoiratestin kaksivuotiaana, se luovutetaan tarvitsijalle. Avustajakoiria on töissä nyt 33, vuosittain voidaan luovuttaa vain 5 koira, vaikka vähimmäistarve olisi 20 koira.

Avustajakoiran tunnuksena on merkkiliivit tai -valjaat, jossa on avustajakoiramerkki.

Kuulokoira

Kuulokoira on huonokuuloisten ja kuurojen avuksi koulutettava apulainen. Koira koulutetaan reagoimaan ääniin, joita sen kuulovammaisen omistajan olisi hyvä kuulla. Koira ilmaisee äänet omistajalleen tassulla koskettamalla tai tönäisemällä kuonolla. Tämän jälkeen koira vie omistajansa äänilähteen luo. Tavalisimpia koirien ilmaisemia ääniä ovat puhelin, kännykkä, palohälytin, ovikello ja herätyskello.

Kuulokoirien kouluttamiseen antaa ohjeita ja tukea Kuulokoirayhdistys ry. Yhdistys on perustettu vuonna 1993.

Kuulokoiran kouluttaminen eroaa opas- ja avustajakoiran kouluttamisesta ensinnäkin siinä, että kuulokoiria ei välttämättä testata ja kouluteta pennusta saakka. Myös aikuinen koira hyväksytään koulutettavaksi. Toinen ero on siinä, että kuulokoiran kouluttaminen tapahtuu pääasiassa kuulovammaisen omassa kodissa. Kuulokoirayhdistys osallistuu koulutukseen antamalla neuvoja ja ohjeita.

Kuulokoirat koulutetaan positiivisesti vahvistamalla. Tämä tarkoittaa sitä, että koira autetaan oikeaan suuntaan ja kun se tekee oikein se palkitaan. Äänet harjoitellaan yksi kerrallaan.

Kuulokoirien tunnuksena on vihreä kuulokoiramerkillä varustettu liivi tai valjaat. Koulutettuja kuulokoiria on tällä hetkellä töissä noin 10.

Uusia tulokkaita

Uusimpia tulokkaita koiratyöläisten joukossa ovat kaverikoirat ja tukikoirat. Kaverikoirat vierailevat vanhainkodeissa, vammaisten palvelukeskuksissa, kouluissa, päiväkodeissa ja muissa paikoissa ilahduttamassa ihmisiä. Suomen Kennelliitto kouluttaa kaverikoirat ja niiden ohjaajat. Suomessa toimii tällä hetkellä yhteensä noin 300 kaverikoira.

Tukikoiratoiminta alkoi vasta tänä vuonna ja yksi tukikoira on koulutettu. Tukikoiria aiotaan lähivuosina kouluttaa noin 30 pitkäaikaissairaiden hyvinvoinnin ja kuntoutuksen edistämiseen. Tukikoiran avulla pitkäaikaissairas saa käytännön apua selvitykseen jokapäiväisistä tilanteista.

Lähteet ja lisätietoa:

Opaskoirakoulu:

www.opaskoirakoulu.fi

Avustajakoira:

www.avustajakoira.fi

Kuulokoirayhdistys ry:

www.kuulokoira.fi

Tukikoirayhdistys ry:

www.tukikoirat.fi

Kaverikoira:

www.kennelliitto.fi ■

Kun kivut hävisivät

Hilkka Kasurinen

Viime kesän ja syksyn aikana sairastin monta kuukautta polvien niveltulehdusta. Tulehdus alkoi levitä ympäri ruumistani. Kärsin kovista kivuista. Lopulta en tuskiltani enää päässyt sängystä ylös. Arvelin jo olevani Taivaan jonossa seuraava ja pääseväni pois täältä räppimästä. Sanon räppimästä, sillä mitä muutaakaan kivut aiheuttavat ihmiselle kuin räppimistä kituliaan elämän kanssa. Rukoilin Herraa, että Hän ottaisi minut luokseen. Silti en kertaakaan itkenyt tai ollut peloissani.

Terveyskeskuksessa lääkäri määräsi minut kokeisiin. Kun menin tulkkini kanssa kuulemaan tuloksia hättäännyin, kun kuulin, että omalääkärimä ei ollutkaan paikalla. Toinen lääkäri otti minut kuitenkin vastaan. Sain uuden lääkemääräyksen ja käskyn tulla uudelleen vastaanotolle viikon päästä.

Ennen kuin pistin ensimmäisen lääkärin määräämän pillerin suuhuni pistin kädet ristiin ja pyysin Jumalalta apua paranemiseen. Heti en huomannut mitään erityistä. Iltasella, kun TV-uutisten jälkeen nousin

tuolilta ylös oli yllätys suuri. En tuntenut mitään kipua polvissani! Lähdin kävelemään ihan tavalliseen tapaan. Ihmetys oli suuri, että tämän pienen pillerin avulla kipu polvista hävisi kokonaan. Aloin itkeä ilosta. Nukkumaan mennessä pistin kädet ristiin ja kiitin Jumalaa avusta ja siitä, että hän sittenkin siirsi minut tuonnemmaksi Taivaan jonossa. Apu tuli viime hädässä.

Ei kulunut kuin muutama päivä, kun lähdin sauvalenkille heti aamutui- maan. Auringon loisteessa kävelin rauhallista tahtia. Mitään kipuja en tuntenut, paitsi ehkä ranteiden kohdalla - johtui varmaan sauvoista. Vä- lillä vapautin kädet sauvojen hihnasta ja ravistelin niitä.

Kahden kilometrin katulenkien jäl- keen lähdin jatkamaan kävelyä met- sään. Mitään kiirettä en pitänyt. Vä- lillä kävelin puun kantojen ja kivien yli sekä maasta työtyvien paksujen puunjuurien päällä keikkuen. Sau- vojen avulla selvisin kertaakaan kaatumatta, vaikka maasto oli niin vaikea liikkua. Metsä antoi sielulle rauhan.

Mistä kaikesta ihminen voi olla on- nellinen? Ainakin siitä, että vaikeat kokemukset opettavat mitä se on- nellisuus on. Kuinka pienestä tai suuresta asiasta onni voi olla kiinni. Elämä on arvaamaton. Se eletään sellaisena kun se meidän kaikkien kohdalle on merkitty.

Nyt olen onnellinen siitä, että kipuni hävisivät. Kuinka kauan se kestää, sen Jumala yksin tietää. Mutta nyt, tällä hetkellä olen **onnellinen**. Elä- mä jatkuu monenlaisissa tunnelmis- sa ja touhuissa.

Kertoilee Justiina Kukkelinsa keralla. ■

Tietonurkka:

Kipu on kiusallinen seuralainen

Kipua on erilaista – akuuttia, toistu- vaa ja tilapäistä. Se voi tuntua jomo- tuksena, polttavana, pistävänä, te- rävänä tai repivänä. Tilapäinen kipu on yleensä vaaratonta ja menee ohitse. Kun kipu pitkittyy on aihetta hakeutua lääkäriin. Pitkittynyt kipu uuvuttaa ihmisen. Jopa puoli miljoo- naa suomalaista kärsii kroonisesta kivusta. Lääketieteessä on vasta hiljattain alettu tutkia ja ymmärtää kipua. Kivunhoitoon erikoistuneita lääkäreitä ei kuitenkaan ole vielä riittävästi. Kivun hoitoon käytetään yleensä tulehduskipulääkkeitä.

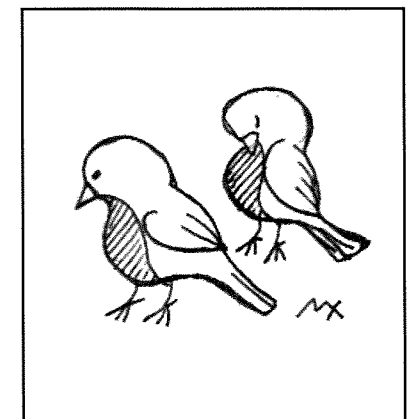
Lähde: Orton Invalidisäätiön verkko- lehti 2/2003 www.invalidisaatio.fi/verkkolehti

Lintusten riemua

Hilkka Kasurinen

Eräällä kauppareissulla koin haus- kan yllätyksen. Lähdin aamutui- maan ostoskärryjen kanssa kävel- len kohti Kontulan ostoskeskusta. Kävelin pientä metsätien pätkää. Puolesta välissä matkaa huomasin, että tiellä tepasteli kaunis västäräk- ki. Pian lensi toinen samanlainen lin- tu viereen. Sitten alkoi hauska esi- tys - hyppelytanssi.

Jäin seisomaan ja katselin tätä har- vinaista esitystä melkein ääneen nauraen. Esitys kesti noin pari mi- nuuttia. Tanssin päätyttyä lensi toi- nen lintu pois. Toista kerkisin kiittää oikein viittomamerkillä, ennen kuin sekin hyppeli pois piiloon tien vie- ren ruohikkoon. ■

Asiamiehen palsta

Eläkkeensaajan korotettu hoitotuki

Riina Paasikoski

Aluksi vertailen eläkkeensaajan hoitotukea ja vammaistukea. Tuki-
muodot ovat läheistä sukua keske-
nään. Ensinnäkin, molemmat ovat
kolmiportaisia tukia. Toiseksi, kun
tuki on myönnetty, siihen eivät vai-
kuta ansiot, kuten palkka tai muut
tuet, kuten asumistuki tai omaishoi-
dontuki. Kolmanneksi tukien saami-
sen ehdot ovat samankaltaiset.

Vammaistukeen on vammaistuki-
lain mukaan oikeutettu henkilö, joka
ei saa täyttä eläkettä, jonka toimin-
takyky on ollut alentunut jokapäiväis-
tä elämää haittaavalla tavalla vähin-
tään vuoden ajan ja joka on iältään
16-64-vuotias.

Myös **eläkkeensaajan hoitotuen**
saamisen edellytys on se, että toi-
mintakyky on ollut haittaavalla taval-
la alentunut vähintään vuoden ajan.
Hoitotukea voivat kansaneläkelain
mukaan hakea kaikki sekä 65-vuot-
ta täyttäneet että tätä nuoremmat,
jos jälkimmäiset saavat täyttä työ-
kyvyttömyyseläkettä, kuntoutustu-
kea tai yksilöllistä varhaiseläkettä.
Lisäehto molempien tukien suhteen

on vielä se, että jos henkilöllä on oi-
keus saada toimintakyvyn alene-
masta lakiin perustuvaa muuta kor-
vausta, kuten esimerkiksi tapatur-
mavakuutuslain perusteella, ei vam-
maistukea tai hoitotukea voi saada.

Vammaistukea ja hoitotukea ei siis
voi saada yhtä aikaa. Siksi tukia
haettaessa joudutaan pohtimaan,
kumpi on hakijalle edullisempi: vam-
maistuki vai kansaneläke ja hoito-
tuki. Jokainen sokea henkilö on
vammansa vuoksi vammaistukilain
mukaan oikeutettu vähintään koro-
tettuun vammaistukeen, joka vuon-
na 2005 on 181,80 euroa/kk. Koro-
tettu eläkkeensaajan hoitotuki on
selkeästi pienempi 129,40 euroa/kk.
Mutta, sokea tai edes kuurosokea
henkilö ei välttämättä edes saa ko-
rotettua eläkkeensaajan hoitotukea.
Hänen toimintakykynsä alenema-
saatetaankin katsoa nyt vain alim-
paan eläkkeensaajan hoitotukeen oi-
keuttavaksi ja se on 51,98 euroa/kk.

Miksi näin tapahtuu? Tarve hakea
eläkkeensaajan hoitotukea tulee ta-
vallisesti silloin, kun täyttää 65 vuot-

ta. Vammaistuki loppuu, eikä se
muutu itsestään hoitotueksi, vaan
hoitotukea on haettava. Vaikka ter-
veydentila olisi heikentynyt, voi olla
vaikea saada korotettua hoitotukea.
On sellaisiakin täysin kuurosokeita,
jotka eivät muutoksenhausta huoli-
matta saa korotettua hoitotukea.

Todellisia väliinputoajia ovat alle 65-
vuotiaat eläkeläiset. Jotta heillä oli-
si subjektiivinen oikeus Kelan vai-
keavammaisen lääkinnälliseen kun-
toutukseen ehtona on vähintään
korotettu hoitotuki. Jos korotettua
hoitotukea ei saa tai on yli 64-vuoti-
as, voi hakea vain harkinnanvarais-
ta kuntoutusta.

Tämä on paha ongelma, jonka
eteen me teemme kovasti edunval-
vontatyötä täällä Suomen Kuuro-
sokeat ry:ssä. Olemme laatineet
valituksia kielteisistä päätöksistä ja
esitämme myös kannanottoja Ke-
laan kestävämmän päätöslinjan
muuttamiseksi. Kuurosokeus tulee
nähdä kokonaisvaltaisesti vamma-
yhdistelmänä, joka rajoittaa merkit-
tävästi henkilön tiedonsaantia ja liik-
kumista sekä vaikeuttaa kommuni-
kointia muiden ihmisten kanssa.
Näiden haittojen takia korotettu hoi-
totuki ja edelleen vaikeavammaisen
lääkinnällinen kuntoutus ovat välttä-
mättömiä, jotta kuurosokea voisi
elää mahdollisimman sosiaalista,
esteetöntä ja itsenäistä elämää. ■

Toimintakeskus kiinnosti eri mai- den kuurosokeita

Tuija Wetterstrand

Kesäkuussa pidetyn Helen Keller
maailmankonferenssin osallistujille
oli järjestetty mahdollisuus vierailla
myös Kuurosokeiden Toimintakes-
kuksessa. Bussilastillinen innokkai-
ta vierailijoita saapui taloon maanan-
taina aamupäivällä 6.6.2005. **Pentti Pietiläinen** otti vieraat vastaan ja
esitteli talon toimintaa ja asumispal-
veluja. Eri maiden kuurosokeat oli-
vat hyvin kiinnostuneita kuulemaan,
mitä Pentillä oli heille kerrottavana
ja kysymyksiä sateli laidasta laitaan.

Japanilaisille osanottajille järjestet-
tiin heidän omasta pyynnöstään
oma tutustumiskäynti Toimintakes-
kukseen viimeisen konferenssipäi-
vän päätteeksi tiistaina. Japanilaiset
eivät päässeet mukaan maanantai-
na, koska osallistuivat samaan ai-
kaan Kuurosokeiden maailmanliiton
yleiskokoukseen. Japanilaiset olivat
erityisen kiinnostuneita tietotekni-
kan mahdollisuuksista kuurosokei-
den apuvälineinä. ■

YK ja vammaisten ihmisoikeussopimus

Tuija Wetterstrand

Yhdistyneessä Kansakunnissa (YK) valmistellaan parhaillaan vammaisten ihmisten ihmisoikeussopimusta. Tavoitteena on, että se valmistuisi vuoden 2006 loppuun mennessä. Edelliset neuvottelut sopimusluonnoksesta käytiin YK:n päämajassa New Yorkissa viime elokuussa ja seuraavat tammi-helmi-kuun vaihteessa.

Sopimusluonnoksen laatii sitä varten erikseen asetettu Ad Hoc komitea. Suomi osallistuu vammaissopimuksen laatimiseen EU:n kautta. EU-maat muodostavat yhteisen kannan. Myös 53 kansainvälistä vammaisjärjestöä on saanut valtuudet osallistua komitean työskentelyyn. Kuurosokeiden maailmanliitto (WFDB) on yksi näistä järjestöistä.

Vammaisten ihmisten ihmisoikeussopimuksen laatiminen on merkittävä prosessi maailmanlaajuisesti sekä jäsenmaille vammaisten ihmisten oikeuksien puolesta. Se on jäsenmaita sitova, joka tekee prosessin vaikeaksi.

YK täytti tänä vuonna 60 vuotta. Toisen maailmansodan voittajavaltiot perustivat sen sodan loppumetreillä, 24. lokakuuta vuonna 1945. Perustamispäivämäärä on merkitty kalenteriin YK:n päiväksi. Se on vakiintunut liputuspäivä Suomessa.

Suomi liittyi YK:n jäseneksi vuonna 1955. Tällä hetkellä YK:ssa on 191 jäsenvaltiota, eli lähes kaikki maailman maat. YK:ta on arvosteltu mm. korruptiosta, päätöksenteon jäykkyydestä ja hampaattomuudesta. Toisaalta on vaikea kuvitella, mitä olisi maailma ilman yhteistä foorumia, missä jokainen maa voi tuoda esiin omia näkemyksiään ja vaikuttaa asioiden kulkuun maapallolla. On totta, että kansainvälinen järjestelmä elää parhaillaan murroskautta. YK on rakenteellisten uudistusten edessä.

Tietoa vammaisten ihmisoikeussopimuksesta sekä YK:sta ja vammaisista löytyy osoitteesta: www.un.org/esa/socdev/enable/
Tietoa YK:sta suomeksi: www.ykliitto.fi

Neljä vuotta Kapkaupunkiin

Seuraavan Helen Keller konferenssin isäntämaan, Etelä-Afrikan kuurosokeiden järjestön puheenjohtaja André van Deventer (keskellä tulkkinsa vieressä) myhäilee tyytyväisenä konferenssin päättäjiaissanoja kuunnelllessaan. Suomen Kuurosokeat ry lahjoitti Deventerille yhdistyksen viirin muistoksi 8. Helen Keller maailmankonferenssin järjestäjästä. Kuva: K.K.

Tuija Wetterstrand

“Oli kiinnostava seurata, kuinka konferenssissa niin monet ihmiset eri kulttuureista tapasivat toisensa ja kuinka eri tavoin he sopeutuvat kuurosokeuteen. Voimme oppia paljon toisiltamme”, iloitsi Etelä-Afrikan kuurosokeiden järjestön puheenjohtaja André van Deventer Tampere-talon sanomille konferenssin jälkeen.

Konferenssiin osallistui kuurosokeita Euroopan eri maista, Pohjois- ja Etelä-Amerikasta sekä Aasiasta ja Afrikasta. Afrikassa kuurosokeiden toiminta on monissa maissa vasta käynnistymässä. Seuraava konferenssi pidetäänkin Afrikan mantereella, Etelä-Afrikassa. Paikka on mantereen eteläisimmässä kärjessä, Hyväntoivonniemellä sijaitseva Kapkaupunki, ja aika lokakuussa 2009. Koska Kapkaupunki sijaitsee päiväntasaajan eteläpuolella, ovat vuodenajat siellä päinvastaiset kuin meillä. Lokakuu on siellä kevättä.

Seuraavaan konferenssiin osallistujat saavat nauttia ainakin henkeäsalpaavan kauniista maisemista. Kaupunki tunnetaan erityisesti laakeahuippuisesta Pöytävuoresta.

Kuurosokeiden maailmanliiton alueellisiksi edustajiksi seuraavaksi nelivuotiskaudeksi valittiin: **David Shaba** Tansaniasta (Afrikka), **Satoshi Fukushima** Japanista (Aasia), **Sanja Tarczay** Kroatiaasta (Eurooppa), **Beatriz Vallejo** Kolumbiasta (Etelä-Amerikka), **Jefrey Bohrman** USA:sta (Pohjois-Amerikka) ja **Jan Scahill** Uudesta-Seelannista (Tyynenmeren alue)..■